ROK VI

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 4

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LUTEGO 1931 R.

O REWIZJĘ PROJEKTU NOWEJ TARYFY CELNEJ

Prace nad budową nowej taryfy celnej zakończone zostały w Komisji Chemicznej już przeszło 2 lata temu. Szczegółowe badania nad zagadnieniami chemicznemi w powyższym zakresie przeprowadzone były w ciągu r. 1927 i 1928, zaś wynik tych prac finalizowany był pod hasłem bardzo umiarkowanej ochrony celnej, której ogólny poziom w dziale chemicznym jest naogół niższy od stawek w obecnie obowiązującej taryfie celnej. Zarówno instrukcje rządowe, jak tendencje polityki gospodarczej podówczas panujące wskazywały, że w zakresie wyrobów gotowych ochrona celna nie powinna przekraczać naogół 20 — 30% ad valorem, zaś odstępstwa od tej zasady mogły być stosowane tylko wyjątkowo, gdy chodziło o sprawy szczególnej doniosłości. Stąd też projekt Komisji Chemicznej do budowy nowej taryfy miał charakter tak dalece umiarkowany, że już po zakończeniu prac dały się ze strony zainteresowanych przemysłów słyszeć zdecydowane protesty. Odpierano je zazwyczaj kontrargumentem, że ustalanie wyższego poziomu taryfy celnej niepotrzebnie stwarzałoby cieplarniane warunki sztucznej rozbudowy przemysłu, czego w imię zdrowych zasad gospodarczych należy stanowczo unikać.

To też złożony w Min. Przemysłu i Handlu projekt nowej taryfy celnej stanowił w dziale chemicznym wyraz tendencji bardzo umiarkowanej ochrony celnej i nie był pozbawiony wówczas — w epoce sugestyj genewskich — głębszej racji bytu.

Od owego czasu minęły jednak przeszło dwa lata; w przeciągu tego niedługiego stosunkowo okresu zaszły głębokie przemiany, które każą zrewidować podstawę, na jakiej opierały się prace Komisji do budowy nowej taryfy celnej. Cały świat poszedł w kierunku wybitnego protekcjonalizmu celnego. Francja, Włochy, Czechosłowacja i inne kraje dały się unieść prądowi czasu i podniosły bardzo wydatnie stawki celne. Do codzień spotykanych zjawisk należy ochrona celna, wynosząca 50, 60 a nawet więcej procent ad valorem. Zrozumiano, że w okresie ogólnej nadprodukcji przemysłowej, dumpingowej akcji eksportowej, premjowania wywozu przez Państwo — zbankrutowała ostatecznie polityka rzekomej ochrony konsumenta, bo na jej miejsce wejść musiała idea konieczności ochrony produkcji. Szczególnie teraz, gdy na rynki świata wtargnął nowy groźny konkurent, Rosja Sowiecka, nie liczący się z żadnemi racjonalnemi podstawami jakiejkolwiek kalkulacji handlowej i przemysłowej, zapatrzony wyłącznie tylko w ideał zdobycia waluty — zagadnienie wprowadzenia dostatecznie wysokiej ochrony celnej staje się palącem zagadnieniem dnia dzisiejszego.

Jeżeli kraje zachodnie, po gruntownem rozważeniu wszystkich okoliczności, zdecydowały się — mimo głosy genewskich Mohikanów — na znaczne podwyższenie ochrony celnej, to tem więcej kraj nasz musi iść po tej linji. Znajdujemy się w znacznie gorszych warunkach produkcji przemysłowej, niż kraje zachodnie. Wysokie obciążenia świadczeniami na rzecz Skarbu Państwa, samorządu, ubezpieczeń społecznych; najkrótszy w Europie tydzień pracy; najbliższe sąsiedztwo dzikiego eksportera, Rosji Sowieckiej; wreszcie długi szereg innych okoliczności, które stały się już truizmem gospodarczym — sprawiają, że raczej w Polsce, niż gdziekolwiekindziej, wysokość ochrony celnej powinna być dostosowana do realnych warunków pracy przemysłowej.

Dlatego też musimy się domagać rewizji projektu nowej taryfy celnej, w kierunku znakomitego podwyższenia układanych w swoim czasie stawek celnych. Już bodaj przy pobieżnem badaniu ówczesnych projektów staje się rzeczą jasną, że niezbędne jest podwyższenie ustalonych wówczas stawek celnych conajmniej o 50%. Oczywiście, podobne ogólne stwierdzenie nie nadaje się do dosłownej realizacji. Należy bowiem podjąć raz jeszcze żmudną pracę kalkulacji stawek celnych dla każdego artykułu, opierając się nietylko na kosztach własnych produkcji polskiej, nietylko na zagranicznych cenach towarów ekportowanych, lecz również biorąc pod uwagę możliwości dumpingu, realne dzisiaj w każdej dziedzinie. W każdym razie ochrona w nowej taryfie celnej musi być w swoim ogólnym poziomie wyższa od dzisiejszej, gdyż w przeciwnym wypadku moglibyśmy znaleźć się w sytuacji pogarszania obecnych warunków produkcyjnych, co w dobie światowego kryzysu gospodarczego byłoby conajmniej lekkomyślnością.

W SPRAWIE ULG CELNYCH

W drugiej połowie roku ubiegłego pan Minister Skarbu wydał tymczasową instrukcję, podającą zasady, na jakich opiera się udzielanie ulg celnych na niewyrabiane w kraju maszyny i aparaty. Dosłowny tekst tej instrukcji został przez nas ogłoszony w NN 15 i 17 „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" z roku ubiegłego. Jeżeli sprowadzana z zagranicy maszyna lub aparat, odpowiadające w swojej charakterystyce rozporządzeniom o ulgach celnych:

1) nie były wyrabiane w kraju (o czem zaświadcza Polski Związek Przemysłowców Metalowych);

2) wysokość opłaty celnej przekraczała 15% ad valorem;

3) nie stanowiły maszyn używanych;

4) pochodziły z krajów traktatowych — wówczas ulga celna była udzielana.

W odniesieniu do maszyn i aparatów, pochodzących z krajów nietraktatowych, stosowane były ulgi celne, jeżeli zostało udowodnione, że nie są one wyrabiane w żadnym z krajów traktatowych, lub że ich przywóz wpłynie ożywczo na zwiększenie aktywności bilansu handlowego — przez zmniejszenie importu odpowiednich wyrobów gotowych.

Okres próbny, w jakim obowiązywały powyższe zasady, skończył się przed niedawnym czasem. Pan Minister Skarbu stwierdził jednak zadawalające wyniki wyznaczonego okresu próbnego i utrzymał aż do odwołania dotychczasowy tryb udzielania ulg celnych na maszyny niewyrabiane w kraju, co pozwala sądzić, że obecny system w powyższym zakresie zostanie stabilizowany.

Petenci, wnoszący podania o ulgi celne — powinni przeto zaopatrzyć je (obok faktur, rysunków i fotografij w dwuch egzemplarzach) w następujące dokumenty:

1) zaświadczenie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, stwierdzające niewyrabialność w kraju;

2) wyliczenie opłaty celnej wskazujące, że przekracza ona 15% wartości sprowadzanej maszyny; ponadto — jeżeli sprowadzana maszyna pochodzi z krajów nietraktatowych —

3) zaświadczenia autorytatywnych instytucyj wchodzących w rachubę krajów traktatowych — o niewyrabialności odpowiednich maszyn w tych krajach; instytucjami takiemi mogą być np. konsulaty, izby handlowe, mieszane izby polsko-zagraniczne i t. p.;

4) wyliczenie, wskazujące w jakim stopniu import maszyn z krajów nietraktatowych obniży przywóz odpowiednich artykułów gotowych.

STATYSTYKA PRODUKCJI CHEMICZNEJ

Główny Urząd Statystyczny ogłosił dane dotyczące produkcji i sprzedaży produktów chemicznych w r. 1929. Ogólne zestawienie przedstawia się następująco:

	Produkcja	Sprzedaż
	w tysiącach	złotych
Przemysł destylacji węgla	196 834	157.694
Przemysł destylacji drzewa	7.222	6.497
Przemysł organiczny	20.363	20.197
Przemysł farmaceutyczny	26.538	26.563
Przemysł kosmetyczny	19.681	20.811
Przemysł tłuszczowy	155.907	150.268
Przemysł gumowy	95.718	94.138
Przemysł gazów technicznych	8.228	7.253
Przemysł nawozów sztucznych	126.216	111.185
Przemysł nieorganiczny i elektrochem.	87.994	85.622
Farby mineralne	18.097	17.711
Farby malarskie, emalje, lakiery, atram.	36.814	35.918
Włókna sztuczne	49.917	44.172
Inne zakłady	23.590	22.706
	873.128	800.735

PRZEGLĄD LITERATURY BIEŻĄCEJ

Księgarnia Trzaska, Evert i Michalski (Warszawa, Krakowskie Przedmieście 13. Gmach Hotelu Europejskiego) podaje spis następujących wydawnictw z zakresu chemji czystej i przemysłowej:

Gerhardt Oto. — Das Komponieren in der Parfümerie. geb. Mk. 28.—

IndustrieBedarfs Adressbuch für die Keram-Glas — und Emailindustrie in Deutschland, Oesterreich, Belgien, Frankreich, Grossbritannien und Tschechoslovakei. 2 Aufl. Lw. Mk. 8. — Ausland. Mk. 9.—

Die Deusche Margarinenindustrie. geb. Mk. nn. 14.60.

Eibner A. — Das Oeltrocken; ein kolloider Vorgang aus chemischen Ursachen. Lw. nn. Mk. 18.—

Grossman H. und P. Weicksel. — Die Stickstoffindustrie der Welt. nn. Mk. 14.—

Seiden R. — König Kautschuk. Mit 21 Abb. 12 Aufl. Hlw. 2.50.

Kolloidchemische Technologie. Hrsg. v. R. Liesegagng. 2 Aufl. Subskr. Pr. Mk. 5.—

KRONIKA

Dnia 11 lutego r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którem — między innemi — postanowiono:

w poczet członków Związku przyjąć Sp. Akc. „Hugohütte" w Tarnowskich Górach,

termin ogólnego zebrania Związku ustalić na dzień 18 kwietnia 1931,

zatwierdzić przedstawiony przez Dyrekcję bilans Związku na dzień 31 grudnia 1930 r. oraz rachunek wpływów i wydatków za r. 1930, wreszcie

wydać do wszystkich zrzeszonych w Związku przedsiębiorstw odezwę, nawołującą do zapisywania się w poczet członków wspierających Polskiego Towarzystwa Chemicznego ze składką zł. 60 rocznie, lub też w poczet członków dożywotnich P. T. Ch., ze składką jednorazową zł. 500.

Dn. 5 grudnia 1930 r. założona została Sp. Akc. pod firmą „Polska Spółka Powiernicza", która rozpoczęła działalność w ostatnich tygodniach. Zadaniem Spółki jest wykonywanie wszelkich czynności, wchodzących w zakres powiernictwa. W skład Rady Spółki wchodzą wybitni przedstawiciele życia gospodarczego: Prof. F. Młynarski, Inż. M. Rogowski, S. Samulski, Inż. A. Ciszewski, J. Czarnowski, Inż. P. Drzewiecki, Inż. A. Falter, F. Gieszyński, Inż. B. Grodziecki, E. Hupert, Inż. F. Kobyliński, Inż. L. Kołudzki, Ks. St. Lubomirski, Inż. S. Müller, J. Polikier, R. Szereszowski, S. Wartalski. W skład Zarządu wchodzą: Inż. J. Dangel, J. Machnicki, Inż. J. Rogowicz, K. Rybiński.

Spółka mieści się w Warszawie, Al. Jerozolimskie 20.

W „Industrie und Handelszeitung" ukazał się tekst nowej taryfy celnej w Chinach dla produktów chemicznych. W związku z uzyskaną autonomją celną, Chiny podniosły bardzo wydatnie stawki celne w granicach 15—30%.

Ukazała się związkowa taryfa kolejowa polsko-łotewska dla bezpośredniej komunikacji Polski z Łotwą przez granice suche. Taryfa ta zawiera między innemi następujące artykuły chemiczne: barwniki syntetyczne, biel cynkowa, kalafonja, karbid, kauczuk i wyroby kauczukowe, kazeina, kwas siarkowy, linoleum i cerata, litopon, mąka kostna, mydło toaletowe, nasiona oleiste, azotniak, mąka kostna, saletry, sole potasowe, superfosfat, oleje smołowcowe, oleje i tłuszcze roślinne, sztuczne tłuszcze jadalne, sadze, smoła drzewna i węglowa, soda, sól, terpentyna, ultramaryna, wata, ziemie i gliny farbiarskie, mydło.

Taryfa obowiązuje od dn. 1 lutego 1931

Polskie Towarzystwo Chemiczne organizuje cykl wykładów naukowo-popularnych, które odbędą się w dużem audytorjum chemicznem Politechniki Warszawskiej, według następującego planu: (wszystkie o godz. 8 min. 15 wiecz.)

Dn. 18 lutego r. b. — „Fale i korpuskuły; dwoisty charakter świata atomów" wygłosi Prof. S. Szczeniowski.

Dn. 25 lutego r. b. „O katalizie" wygłosi Prof. M. Centnerszwer.

Dn. 4 marca r. b. „Pojęcie pierwiastka w chemji współczesnej" wygłosi Dr. A. Dorabialska.

Dn. 11 marca „Chemja organiczna wobec zagadnień życia codziennego" wygłosi Dr. J. Leśkiewicz.

Dn. 18 marca r. b. „Chemja barwników roślinnych", wygłosi Prof. W. Lampe.

Dn. 25 marca r. b. „Teoretyczne podstawy walki chemicznej" wygłosi Pułk. J. Woynicz-Sianożęcki.

W trzecim Protokule Dodatkowym do Konwencji Handlowej z Czechosłowacją ustalona została stawka celna na jedwab sztuczny nitrocelulozowy pojedyńczy w wysokości 1.050 koron czeskich oraz na jedwab skręcony 1.400 koron czeskich, t. j. w wysokości przewidzianej w traktacie handlowym włosko-czechosłowackim. Wzamian za zgodę podwyższenia cła, Polska otrzymała kontyngent przywozowy po cle autonomicznem znacznie zniżonem, 150 koron czeskich za 100 kg. W praktyce jednakże przy eksporcie polskiego jedwabiu sztucznego do Czechosłowacji stosowana jest najwyższa stawka celna, gdyż Czechosłowacja zastosowała do odbiorców szereg ograniczeń, które uniemożliwiają wyzyskanie ulgowego kontyngentu. Mianowicie, przemysłowcy czescy zakupujący przędzę polską muszą legitymować się, że 60% swego zapotrzebowania pokrywają w kraju, oraz że przędza sprowadzana z zagranicy zostanie wyeksportowana w postaci wyrobów gotowych. Przyznawanie przydziału powierzone zostało organizacjom gospodarczym, które z reguły uniemożliwiają stosowanie ulgowego cła nawet przy zachowaniu wspomnianych warunków. Ponieważ umowa z Czechosłowacją nie przewiduje żadnych ograniczeń, przeto metody ustalone w tym zakresie przez Czechosłowację są wyraźnem naruszeniem umowy.

Według przeprowadzonego przez Związek Przemysłu Chemicznego spisu chemików polskich, który będzie całkowicie wydrukowany w „Informatorze Chemicznym", ilość polskich chemików z wyższem wykształceniem wynosi ok. 2.000, z czego ok. 700 pracuje bezpośrednio w przemyśle. Pozostali chemicy zatrudnieni są w szkolnictwie, w laboratorjach i instytucjach badawczych, w urzędach, wreszcie w zawodach niezwiązanych bezpośrednio z chemją. Najmniejsza ilość chemików z wyższem wykształceniem działa na terenie handlu artykułami chemicznemi.

Oceniana więc na podstawie teoretycznych obliczeń ilość chemików z wyższem wykształceniem w wysokości 3.000 — nie jest ścisła.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 9 z dn. 31 stycznia r. b. ukazała się pod poz. 45 Ustawa z dn. 30 stycznia 1931 o monopolu zapałczanym.

Ustawa zastrzega wyłączny przywilej (monopol) Skarbu Państwa w zakresie wyrobu, przywozu z zagranicy lub z obszaru w. m. Gdańska, oraz wywozu z kraju: zapałek wszelkiego rodzaju, półfabrykatów do wyrobu zapałek, pudełek do zapałek oraz zapalniczek. Minister Skarbu ma prawo eksploatację monopolu oddać w dzierżawę; uprawnienie to — jak wiadomo — zostało wykorzystane.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	500 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	180 „
„ „ czysty 99%	330 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,70 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,90 „
* Azotan amonu	103,60 „
Benzol handlowy 90%	85 „
„ czysty	100 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	14 „
* Boraks	103 „
Chlorek cynku 50° Bé	50 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	750 „
„ „pro narcosi"	1.800 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	300 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	39,75 „
Klej kostny	250 „
Klej skórny	400 „
Krezol	140 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110 „
Kwas mrówkowy 85%	241 zł.
„ siarkowy 60° Bé	7,37 „
„ solny 19°/21° Bé	14,25 „
„ octowy techn. 30%	110 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	17 „
„ rogowa 13/14%N	60 „
Naftalina surowa prasowana	34,50 „
„ czysta w łuskach	57,50 „
Octan sodu	140 „
„ ołowiu	235 „
Oleina zwierzęca destylat	255 „
„ „ saponifikat	245 „
Oleum 20%	19,94 „
Olej lniany	140 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	9,75 „
Smoła preparowana	18,75 „
Siarczan amonu	36 „
* Siarczan miedzi	103 „
* Siarczek sodu 60/62%	65 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,75 „
Stearyna	250 „
Superfosfat 16%	12,32—12,96 „
Toluol czysty	120 „
Żelatyna techn.	450 „

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg, loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE", Zgierz, tel. Łódź 121-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 708-09, informacje 894-49 i 56-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT", Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.
„Pepege", Polski Przemysł Gumowy. Tow. Akc. Grudziądz.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ". Warszawa, Czackiego 18, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10